

ئەمىرىكەلەنگەۋرە ئىمپىرىيالىستى جىھانى يەۋە بۇفريادەرس و دوستى گەلانى عىراق / بەشى دوھەم .

ئەبۇبىكر ئەھمەد سالىمان

April 07, 2005

ھاتنى ئەمىرىكا بەپۇرژەيەكى رېفۇرمى سىياسى گەۋرەۋە بۇرۇژھەلانى ناۋەراست ، پەيۋەندى راستەوخۇى ھەيەبەئەھمىيەت وگرنگى ناۋچەكەۋە ، رۇژھەلانى ناۋەراست گەۋرەترىن سەرچاۋى كەرەستەى خاۋى بەرھەم ھىنانەئەسەرتاسەرى دونىادا ، وئەم پۇرژەيە ئەناۋەرۇكداھىچ رەببىكى نىبەكەشەى گەلانى ئەم ناۋچەيەۋە ، ئەمىرىكابۇچى پۇرژەيەكى ئەۋجۇرەى بۇ قارەى ئەفرىقاتەرح نەكردوۋە ؟ كەلەزوربەى جەزىرەكانى جنوبى ئەفرىقاتائىستاش خەلكىكى زۇرھەيەئەسەرتەى ترىن ژيانى مروقى ئەم سەردەمە بى بەشن وسالانەبەھەزان ئىنسان ئەبرسان دەمرن وتەنانەت ئەشكلى وشىۋەى سەردەمى خوار سىستىمى دەربەگايەتيدانژيان بەسەردەبەن ، كەچى تائىستاش قارەى ئەفرىقا بەم ھەموكارەساتەمرۇبىيەۋە بۇئەمىرىكا جىگەى نىگەرانى وگرنگى نىبەۋ ئامادەنىيە سەربازىكى خۇى ئەسەركىشەى ئەۋ ولاتانەبەكوشت بىدات وئەۋھەموناعەدالەتى وشەرى ناوخۇى ئىۋان رەش پىست وسپى پىستەكانى نەكردۇتەمەشغەئەتى فىكىرى بۇخۇى ، يەككى ئەئامانجەھەرەگرنگەكانى ھاتنى ئەمىرىكا بۇئەم ناۋچەيەدەست بەسەراگرتنى سەرچاۋەكانى نەۋتە ، نەۋت چ وەك يەككى ئەسەرچاۋەگرنگەكانى كەرەستەى خاۋى بەرھەم ھىنان يانىش وەك تەنھاسەرچاۋى سوتەمەنى ماشىن سىستىمى تەكنەئۇژىابۇگەشەپىدانى ژىرخانى ئابورى ھەرولاتىك زەرورەتى حەياتى ھەيە ، شەرى ئىمەى كوردىش ئەسەرشارى كەركوك ھەمان ئامانج وماناۋ ناۋەرۇكى ھەيە ، ئەكاتىك كەنرخى نەۋت بەرزەبىتەۋە ودىان بۇنمۇئەيەككى ئەبۇرىئەۋت كىشەكانى كەركوك ئەلايەن تىرۇرىستانەۋە دەتەقىندىرئىتەۋە راستەوخۇ كارىگەرى دەبىت بۇسەربازارەكانى دونىاۋ بەرزىۋنەۋەۋە نزم بونەۋەى نرخی نەۋت ھاۋكىشەكانى ژيان مروقى دەگۇرپىت .

ئەدۋاى تىكشكاندىنى ھىزۋتونۋاى سەربازى دەۋتەتى عىراق ولەبەرىك ھەئەۋەشەاندنى رىزى يەكگرتۋانەى ناسىۋنالىستى عەرەبى ، ئامانجى دوھەمى ئەم پۇرژەيى ئەمىرىكا پەيۋەندى بە ئىران و سورىاۋە ھەيە ، دەۋتەتى ئىران جگەئەۋەى ئەدۋاى دەۋرانى جەنگى سارد گەۋرەترىن بەرھەئىستكارى سىياسەتەكانى ئەمىرىكابۋەئەۋچەكەدا ، ھەرۋەھايەككىكەئەۋلاتەگەۋرەكانى پاشەكەۋتى نەۋت وسەرچاۋەكانى كەرەستەى خاۋى بەرھەم ھىنان لەرۇژھەلانى ناۋەراستدا ، سورىاش تەنھادەۋتەتى عەرەبىيە كەلاسارى دەكات بەرامبەرەسىياسەت وپەرژەۋەندىيەكانى ئەمىرىكا ، ھەربۇيەش ئىران وسورىا كەۋتۋنەتەناۋەھىلى سورى چۋارچىۋەى پۇرژەكەى ئەمىرىكا بۇرۇژھەلانى ناۋەراستى گەۋرە .

ئەئەنجامى ھىرش وپەلامارى ئەمىرىكابۇسەرعىراق رۇئىمى دىكتاتورىانەى صدام رۇخا ، بەلام ئەۋەش گرنگترئەۋەيە ئائىتەرناتىق وپەدىلى دەۋتەتى ئايندەى عىراق وسەلامەتى سەرچاۋەكانى سەرۋەتى نىشتىمانى ئەم ولاتەبەكۆى دەكات وچى بەسەردىت ، ئەئەنجامى ئەم ئانۇگۇرە سىياسى يانەداچارەنوس وئايندەى سىياسى خەلكى كوردوچوگرافىيائى سىياسى كوردستان بەرەۋكۆى وچۇن دەبىت ؟ .

ئەمىرىكاسەبارەت بەچەسپاندىنى پۇرژەى رۇژھەلانى ناۋەراست جگەئەموخالفىن وپەرھەئىستكارانى ئىقلىمى ئەناۋچەكەدا رۋبەروى دژايەتى رەقىبەگەۋرەئىمپىرىيالىستى يەكانىشى دەبىتەئەسەرئاستى جىھانى دەرەۋە ، بەشىكى زۇرلەۋكردەۋەتىرۇرىستى وتىكدەرەنەى كەتيرۇرىستان ئەعىراق ئەنجامى ئەدەن بەشىۋەيەك ئەشىۋەكان پىشتىۋانى وكمۇمەكى ئىقلىمى و دەۋلى ئەپشتە ، وە سەبارەت بەدۇست وھاۋپەيمانەكانىشى تانەۋجىگايەى ئەم پۇرژەيەپەيۋەندەى ھەيەبەئانۇگۇرەسىياسى يەكانى عىراقەۋە ، جىزىكەۋرەستانىيەكان ئەكوردستانى عىراق باس ئەئارادابونى ھاۋپەيمانەك دەكەن ئەگەل ئەمىرىكادا ، ئەگەرچى تائىستاش دەرئەنجامەكانى ئەۋانۇگۇرەسىياسىانەى كەبەھۇى جەنگى ئەمىرىكاۋەبەسەرعىراقداھات رۇشن نىبە ، وە ئەۋتەرھىمات وتەۋاقتاتەى كەبەھۇى فشارى ئەمىرىكاۋەئەئىۋان ھىزەسىياسى يەكانداسەبارەت بەدامەزراندەۋەى دەۋتەتى ئايندەى عىراق پىكھات ، بۇى ھەيەئەئىزاردەكانى

داهاتودا که برپاره له کۆتایی ئه مساندانه نجام بدریٔ معادلاتی سیاسی ئه م ولاته وهاوسه نگی و ته رازی هیزه کان به پیچه وانهی ته وافسقات و بیگهاتهی دهوله تی ئیستای عیراق بگۆریت ، ئه گه ربریار وایه دیموکراسی ئه م ولاته دابه رقه رابیت وهك سهرجه م ولاتانی دیکه ی دیموکراسی ئه دونیادا ، ده سه لاتی دهوله ت له عیراق دابه ریگای هه ئبژاردنیکی نازادانه وه بیی یاساوبنه ماکانی سیستمی دیموکراسی ئاڤوگۆر بکریٔ ، وه به هوی ئه وه که له هه ئبژاردنه کانی ئه مساندا کوردستان به شیوه یه کی ئاره زومه ندانه له سهرده ستی حیزبه کوردستانیه کان لکیندرا یه وه به عیراقه وه وه خه ئکی کوردکه مایه تی یه کی بچوک پیک ده هیئیت له عیراق داوه رگیز ناتوانیٔ ماف و داخواریه کانی خوی وهك ئه ته وه یه کی زوئم لیکراوله چوارچیوه ی عیراقیکی یه کپارچه وه یه کگرتودا به ریگای دیموکراسی یانه به ریته پیشه وه ، وه نه گه رنه وئاڤوگۆرانه ی که به سه رعیراق داها ت ده رنه نجامه کانی پیچه وانهی ویست وئاره زوی خه ئکی عیراق وهك تربیت له چه سپاندنی سیستمیکی دیموکراسی مودیرن و سهرده م ، وه ئه گه رمه به ستی ئه مریکاله ئاڤوگۆره سیاسی یه کانی عیراقدا ته نها هه رنه وه بیٔ رژی می صدام لابه ریٔ وکۆمه ئیٔ دیکتاتۆری دیکه بخاته شوینی ، نهك هه ره یج شتیك له مه یینه ته کانی خه ئکی عیراق ناگۆریت وهك ناکاته وه به ئکوکیشه کانی ئه م ولاته ئاڤۆتر ده کات ، له سیاسه ت داشتیك نیه بیی بلین دۆست و دۆژمن ، سیاسه ت هونه ری مامه ئه کردنه {فه نی تعامل} و له سیاسه ت دابه رژه وه ندی رۆلی سهره کی هه یه .

بۆکه س رۆشن نیه ئاینده ی سیاسی عیراق به ره وه کؤ ده بیٔ ، مه رجیش نیه پلان و به رنامه ی ئه مریکاله عیراقی ئاینده داسه دله سه ده به بیی ویست وئاره زوی ئه مریکا بینه وه ، زۆر جار سیاسه ته کانی ئه مریکانه نجامی پیچه وانهی هه به وه ، له ده ورانی جهنگ سارداسانی 1979 ئه مریکا پشتیوانی له شوپشی ئیران کرد و جمهوری ئیسلامی له و ولاته دا ده سه لاتی دهوله تی گرت به ده سه ته وه ، ئه وکاته ئه مریکا بیی و ابو دهوله تیکی ئیسلامی وهك ره قیبییکی ئایدۆلۆژی له بن بانی یه کیٔ سوڤیٔتی ئه وکاته دله دژی جه مسه ری جیهانی کۆمونیستی سوودکه ئکی هه یه بۆنه مریکا ، به لام ئه نجامه که پیچه وانه بو ، تانیستاش دهوله تی ئیران به هیزترین په یوه ندی بازرگانی له گه ل رۆسیادا هه رماوه .

ئاخر خۆناکریٔ هاوپه یمانی ئیمه ی کورد له م دوکان و بازاره ی ئه مریکا ته نها ده ست فرۆشی بیٔ بۆساخ کردنه وه وجیگه رکردن و ره واج پیدانی سیاسه ت و به رنامه کانی ئه مریکا ، ئه گه رنه مریکا هاوپه یمانی کورده پیسووسته به رژه وه ندیه کانی خه ئکی کوردستان رۆشن بیٔ له چوارچیوه ی بازنه ی به رنامه و پرۆژه ی ئه مریکاله م ناوچه یه دا ، به رژه وه ندیه کانی خه ئکی کوردستانیش له گه ل عیراقیکی یه کگرتو و یه کپارچه دانایه ته وه .